

**FINANSINIŲ NUSIKALTIMŲ TYRIMO TARNYBOS
VEIKLA 2012 METAIS PINIGŲ PLOVIMO IR
TERORISTŲ FINANSAVIMO PREVENCIJOS SRITYJE**

TURINYS

TARNYBOS MISIJA IR STRUKTŪRA	3
PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO PREVENCIJA	5
Pinigų plovimo prevencijos skyriaus uždaviniai ir funkcijos	6
Veikla pinigų plovimo prevencijos srityje	6
Veiklos statistiniai rodikliai	7
Analitinis darbas	10
Įtartinos grynųjų pinigų operacijos	10
Lietuvos pelno nesiekiančių organizacijų panaudojimas nusikalstamai veiklai	10
Užsienio bendrovių, registruotų lengvatinio apmokestinimo zonose, sąskaitose vykdomos tranzito ir kitokios piniginės operacijos	11
Pinigų perlaidų sistemų panaudojimas atsiskaitymams už neaiškios kilmės prekes ar paslaugas	11
PVM karuselinis sukčiavimas	12
Kredito unijų panaudojimas įtartinose finansavimo schemose	12
Organizuotų grupių daromų nusikalstamų veikų naujos tendencijos	13
Turto paieška ikiteisminiame tyrime dėl AB banko Snoras	14
Nusikalstamos veiklos vykdant tarptautinę prekybą naftos produktais	15
Kitos iniciatyvos	15
MONEYVAL VERTINIMAS	17
BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS	18
Duomenų teikimas STT ir VMI	20
EGMONTO GRUPĖ	21
SUBJEKTŲ PRIEŽIŪRA	21
VEIKLA TARPTAUTINIŲ SANKCIJŲ ĮGYVENDINIMO SRITYJE	22
MOKYMAI	23
INVESTICINIS PROJEKTAS	23
2013 VEIKLOS PRIORITETAU	24

Šioje ataskaitoje pristatoma Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Tarnybos), kuri koordinuoja šalies institucijas, įgyvendinančias pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones, pagrindinės veiklos kryptys, reikšmingesni 2012 metų veiklos rezultatai.

2012 metų pinigų plovimo prevencijos ataskaitoje pateikiami statistiniai rodikliai, stebimos tendencijos, įvardijamos esminės tipologijos, apžvelgiama *MONEYVAL* komiteto (Europos Tarybos Ekspertų komitetas dėl priemonių, nukreiptų kovai su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu) Lietuvos Respublikos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimo 4-ojo vertinimo ataskaita. Nemažai dėmesio kreipiama į tikslingus finansų įstaigų įspėjimus dėl tam tikrų valstybių verslo subjektų didesnės finansinių operacijų rizikos.

Nuo 1999 metų Tarnyba, tapusi Egmonto grupės nare ir įgijusi finansinės žvalgybos padalinio statusą, daug dėmesio skiria ne tik bendradarbiavimui su užsienio finansinės žvalgybos padaliniais, bet ir konstruktyviam darbui su Lietuvos kriminalinės žvalgybos subjektais, mokesčių administratoriais. Glaudus bendradarbiavimas su kitomis institucijomis, renkant finansinę žvalgybos informaciją, suteikia galimybę efektyviai įgyvendinti prevencijos priemones pinigų plovimo srityje.

Tarnyba, grindžianti savo veiklą joje dirbančių pareigūnų profesiniais gebėjimais ir naujomis technologijomis, yra tvirtas Lietuvos ir užsienio institucijų partneris apsaugant tiek nacionalinę, tiek ES finansų sistemą.

APIE FNTT – MISIJA/STRUKTŪRA

Tarnyba yra Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai atskaitinga valstybės teisėsaugos įstaiga, kurios paskirtis – vykdyti nusikaltimų, kitų teisės pažeidimų finansų sistemai ir su jais susijusių nusikaltimų, kitų teisės pažeidimų atskleidimą bei tyrimą. Tarnybos tikslas – tobulinant veiklos metodus mažinti finansinių nusikaltimų neigiamą poveikį valstybės finansams.

Prioritetinis Tarnybos dėmesys skiriamas nusikalstamų veikų, susijusių su pinigų plovimu, PVM grobstymu, Europos Sąjungos ir užsienio valstybių finansinės paramos lėšų neteisėtu gavimu ir panaudojimu, atskleidimui, tyrimui ir prevencijai. Šios nusikalstamos veikos daro itin didelę žalą valstybės biudžetui ir formuoja neigiamą šalies įvaizdį.

Tarnybos veiklą reglamentuoja Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos įstatymas, nustatantis veiklos principus, teisinį pagrindą, uždavinius ir funkcijas, veiklos kontrolę,

tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagrindus, darbuotojų įgaliojimus, teises, pareigas, atsakomybę, finansavimą ir kitus klausimus.

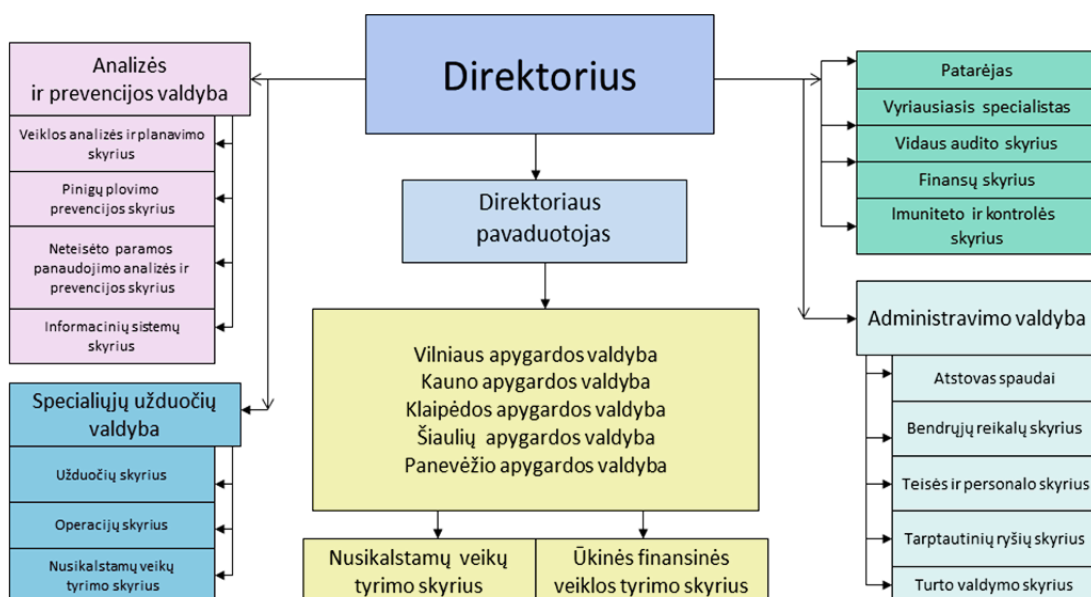
Tarnybos veikla grindžiama teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, lygybės prieš įstatymus, veiklos viešumo ir konfidencialumo derinimo, asmeninės iniciatyvos ir tarnybinės drausmės derinimo principais.

Tarnybos uždaviniai:

- 1) apsaugoti valstybės finansų sistemą nuo nusikalstamo poveikio;
- 2) užtikrinti nusikalstamų veikų bei kitų teisės pažeidimų, susijusių su Europos Sąjungos ir užsienio valstybių finansinės paramos lėšų gavimu ir panaudojimu, atskleidimą ir tyrimą;
- 3) atskleisti ir tirti nusikaltimus, kitus teisės pažeidimus finansų sistemai bei su jais susijusius nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus;
- 4) vykdyti nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų finansų sistemai bei su jais susijusių teisės pažeidimų prevenciją;
- 5) vykdyti kituose įstatymuose Tarnybai nustatytus kitus uždavinius.

Institucijos strateginis tikslas yra tobulinti veiklos metodus, kovojant su nusikalstamomis veikomis valstybės finansų sistemai. Šis tikslas įgyvendinamas vykdant kriminalinės žvalgybos priemones priemones, atskleidžiant ir atliekant nusikalstamų veikų finansų sistemai ikiteisminį tyrimą, vykdant pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones, Europos Sąjungos (ES) finansinių interesų apsaugą, atliekant objektų ūkinės finansinės veiklos tyrimus, vykdant nusikalstamų veikų finansų sistemai prevenciją ir priemones, leidžiančias išieškoti nuslėptus mokesčius, ir siekiant, kad ši veikla turėtų kuo didesnę įtaką realioms įplaukoms į valstybės biudžetą.

TARNYBOS STRUKTŪRA

VIENAS PRIORITETŲ – PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO PREVENCIJA

Tarnyba yra pagrindinė institucija, koordinuojanti pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Tinkamas pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimas yra viena iš prioritetinių Tarnybos veiklos sričių.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymu (toliau – PPTFPĮ), Tarnyba renka ir registruoja įstatyme nurodytą informaciją apie kliento pinigines operacijas ir sandorius bei apie klientą, atliekantį šias operacijas ir sandorius, Vyriausybės nustatyta tvarka teikia teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms informaciją apie kliento pinigines operacijas ir sandorius, atlieka ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo, bendradarbiauja ir keičiasi informacija su užsienio valstybių institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis, įgyvendinančiomis pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemones, bei vykdo kitas Įstatyme nustatytas funkcijas.

Nuo 2011 m. kovo 1 d. įsigaliojus naujai Tarnybos struktūrai, sustiprintas Pinigų plovimo prevencijos skyrius – padalinys, atsakingas už turimos ekonominių bei finansinių procesų informacijos analizę, siekiant identifikuoti nusikalstamo poveikio grėsmes, galinčias neigiamai paveikti valstybės finansų sistemą.

Tarnybos padalinys, atsakingas už pinigų plovimo prevenciją

Pinigų plovimo prevencijos skyrius, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, atlieka tokias funkcijas:

- įgyvendina prevencines priemones, užkertančias kelią pinigų plovimui ir teroristų finansavimui ir padedančias atskleisti šios srities nusikalstamas veikas bei kitus teisės pažeidimus;
- renka ir registruoja informaciją, susijusią su pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimu, bei teikia pasiūlymus institucijoms dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo sistemos tobulinimo;
- renka duomenis apie asmens ir su juo susijusių kitų fizinių ir juridinių asmenų turtą, sandorius ir finansines operacijas, turto buvimo vietą, siekdamas surasti turtą, kuris galėjo būti įgytas nusikalstamu ar neteisėtu būdu, kad jis galėtų būti panaudotas civiliniam ieškiniui ar turto konfiskavimui užtikrinti;
- atlieka finansų įstaigų ir kitų subjektų veiklos priežiūrą, teikia jiems metodinę pagalbą, teikia informaciją apie galimo pinigų plovimo ir teroristų finansavimo bei įtartinų ar neįprastų piniginių operacijų ar sandorių atpažinimo kriterijus, rengia nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir teroristų finansavimui.

Pagal Tarnybos direktoriaus patvirtintus nuostatus Pinigų plovimo prevencijos skyrius taip pat apibendrina įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, vidaus reikalų ministro įsakymų bei kitų teisės aktų, susijusių su pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencija, taikymo praktiką, ruošia pasiūlymus dėl jų pakeitimo, papildymo. Pagal kompetenciją skyrius bendradarbiauja ir keičiasi informacija tiek su užsienio valstybių finansinės žvalgybos padaliniais ar tarptautinėmis organizacijomis, tiek su Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitomis institucijomis. Pažymėtina, kad Pinigų plovimo prevencijos skyriui suteikti įgaliojimai nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos srityje.

VEIKLA PINIGŲ PLOVIMO PREVENCIJOS SRITYJE

Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas nustato subjektus, įgaliotus vykdyti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones:

- 1) finansų įstaigos;

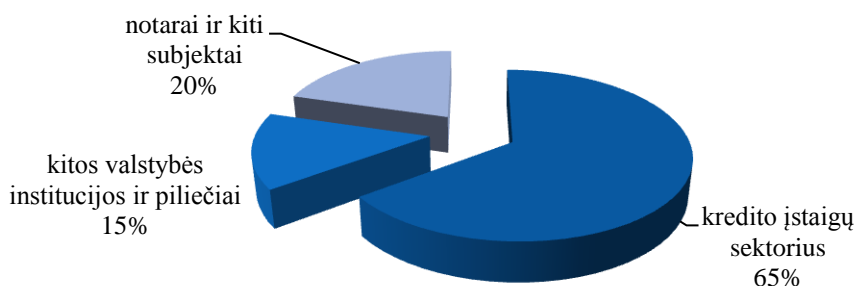
- 2) auditoriai;
- 3) draudimo įmonės, vykdančios gyvybės draudimo veiklą, ir draudimo brokerių įmonės, vykdančios su gyvybės draudimu susijusią draudimo tarpininkavimo veiklą;
- 4) antstoliai ar teisę atlikti antstolių veiksmus turintys asmenys;
- 5) buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančios įmonės;
- 6) notariai ir teisę atlikti notarinius veiksmus turintys asmenys, taip pat advokatai ir advokatų padėjėjai;
- 7) patikos ar bendrovių steigimo ar administravimo paslaugų teikėjai;
- 8) asmenys, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, apimančia prekybą nekilnojamaisiais daiktais, brangakmeniais, tauriaisiais metalais, kilnojamosiomis kultūros vertybėmis, antikvariniais daiktais ar kitu turtu, kurio vertė viršija 15 000 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta, jeigu atsiskaitoma grynaisiais pinigais;
- 9) azartinius lošimus organizuojančios bendrovės;
- 10) pašto paslaugų teikėjai, kurie teikia vidaus ir tarptautinio pašto perlaidų paslaugas;
- 11) uždaro tipo investicinės bendrovės.

Viena iš pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemonių, įtvirtintų Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo įstatyme – Tarnybos informavimas apie finansų įstaigų klientų atliekamas ar bandomas/ketinamas atlikti įtartinas pinigines operacijas. Vadovaujantis minėto įstatymo nuostatomis, komerciniai bankai ir kitos finansų įstaigos visais atvejais privalo vykdyti nuolatinę kliento dalykinių santykių stebėseną, įskaitant sandorių, kurie buvo sudaryti tokių santykių metu, tyrimą, siekiant užtikrinti, kad vykdomi sandoriai atitiktų finansų įstaigų ar kitų subjektų turimas žinias apie klientą, jo verslą ir rizikos pobūdį, prireikus – žinias apie lėšų šaltinį. Vykdydami minėtus veiksmus, komerciniai bankai nustato klientams nebūdingas, neįprastas ar įtartinas pinigines operacijas ir, kaip reikalauja įstatymas, nedelsdami informuoja Tarnybą.

2012 m. Pinigų plovimo prevencijos skyrius gavo 245 (2011 – 255) pranešimus apie įtartinas bei neįprastas pinigines operacijas ar sandorius (*suspicious transaction report, STR*). 65 procentai jų gauti iš kredito įstaigų sektoriaus (159 STR pranešimai). Iš kitų valstybės institucijų ir piliečių – 36 pranešimai, likę pranešimai gauti iš notarų ir kitų subjektų.

2012 m. gautų pranešimų apie įtartinas bei neįprastas pinigines operacijas ar sandorius šaltiniai

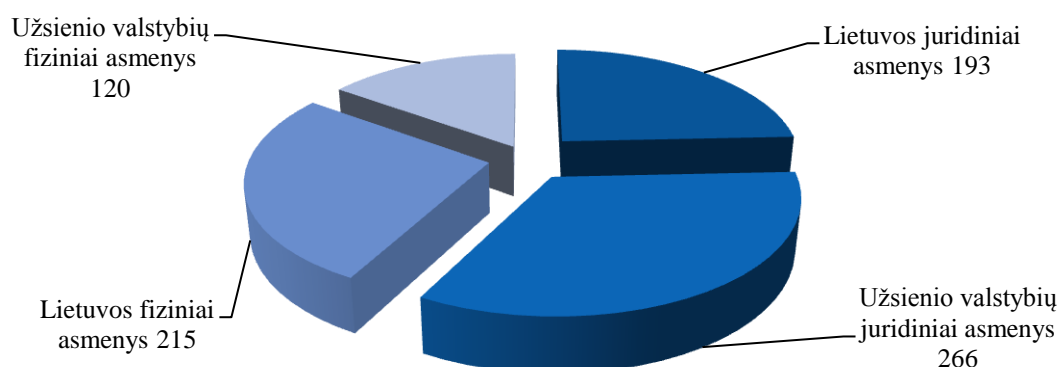

Pranešimuose figūruoja daugiausia Lietuvos piliečiai bei įmonės (200 pranešimų, kuriuose 215 fizinių ir 193 juridiniai asmenys). Daugiau nei 50 procentų visų pranešimų (134 STR) figūruoja 120 užsienio piliečių (daugiau nei 20 valstybių, daugiausia iš Latvijos, Rusijos, Ukrainos) ir 266 užsienio kompanijos (daugiau nei 30 valstybių).

Nustatęs, kad pranešimuose figūruojančių fizinių ar juridinių asmenų finansinė veikla yra įtartina, turinti nusikalstamos veikos požymių, skyrius informaciją siunčia ikiteisminio tyrimo Tarnybos padaliniais, kitoms valstybės institucijoms pagal jų kompetenciją, arba užsienio partneriams.

Pranešimuose figūruoja daugiausia Lietuvos piliečiai bei įmonės (200 pranešimų, kuriuose 215 fizinių ir 193 juridiniai asmenys). Daugiau nei 50 % visų pranešimų (134 STR) figūruoja 120 užsienio piliečių (daugiau nei 20 valstybių, daugiausia iš Latvijos, Rusijos, Ukrainos) ir 266 užsienio kompanijos (daugiau nei 30 valstybių).

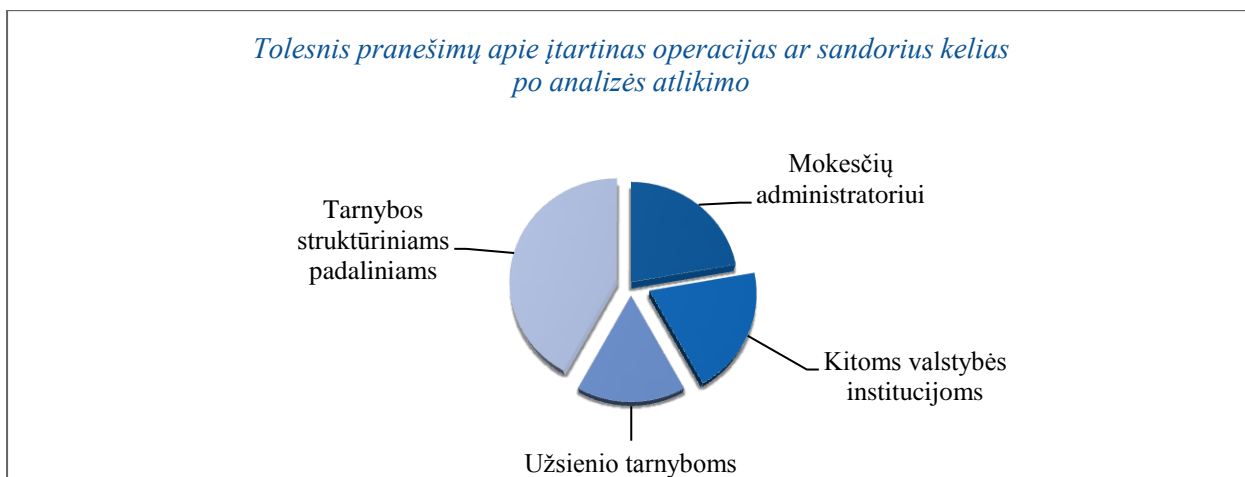
Asmenys, kurie vykdė įtartiną veiklą

Atlikus analizę, tolesniam patikrinimui ar tyrimui buvo perduoti 198 pranešimai:

- Į Tarnybos struktūrinius padalinius – 68 pranešimai dėl įtartinos ar neįprastos finansinės veiklos.
- Į kitas valstybės institucijas tolesniam tyrimui ar patikrinimui – 68 pranešimai, iš jų mokesčių administratoriui – 36.
- Užsienio tarnyboms išsiųsti 26 pranešimai dėl įtartinos užsienio fizinių ir juridinių asmenų finansinės veiklos.

Pagrindiniai pranešimų, išsiųstų į Tarnybos apygardų valdybas, pranešimų tipai:

Pranešimo tipas	Pranešimų sk.	Fizinių asmenų sk.	Juridinių asmenų sk.	Suma Lt
Sukčiavimo požymiai	18	9	91	1 142 541 734
Įtartini piniginių lėšų gryninimai	15	34	56	39 188 331
Įtartini nekilnojamojo turto sandoriai	6	25	18	14 912 000
Įtartinos paskolos	6	16	19	23 013 000
Įtartini piniginių lėšų įnešimai	5	12	13	3 858 389
Įtartina parama/labdara	4	8	9	1 417 000

Pranešimai dėl įtartinų grynujų pinigų operacijų

Gautas 131 pranešimas, kuriuose figūruoja grynujų pinigų operacijos. Beveik visi jie gauti iš kredito įstaigų sektoriaus – Lietuvos komercinių bankų ar užsienio bankų padalinių Lietuvoje. Atlikus analizę, į Tarnybos valdybas ir kitoms teisėsaugos institucijoms tolesniam informacijos patikrinimui ar ikiteisminiam tyrimui pradėti išsiųsti 42 pranešimai apie įtartinas grynujų pinigų sumas. Įtarus galimus mokestinius pažeidimus ar kitas nusikalstamas veikas, kurios

tyrimas nepriskirtinas Tarnybos kompetencijai, mokesčių administratoriui išsiųsti 23 pranešimai, kuriuose figūruoja grynųjų pinigų sumos. Daugumą tokių pranešimų sudaro informacija apie kredituojamas fizinių ar juridinių asmenų sąskaitas ir atliekamus bei numatomus grynųjų pinigų gryninimus.

Pranešimų tipas	Grynųjų pinigų operacijos	Vietiniai ir tarptautiniai mokėjimo pavedimai
Suma	29 369 020 LTL	32 085 586 LTL

Pinigų plovimo prevencijos skyriaus pranešimai pastebimai prisidėjo prie Tarnybos veiklos rezultatų. 2012 m. Tarnyboje pradėti tyrimai dėl šių ypač aktualių nusikaltimų:

Sukčiavimas (BK 182 str.) – 149.

Turto pasisavinimas (BK 183 str.) – 57.

Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas (pinigų plovimas, BK 216 str.) – 16.

Neteisėtas praturtėjimas – (BK 189 str.) – 26.

Analizės metu pagal PPTFPĮ 14 str. **sustabdyta lėšų už beveik 92 mln. Lt** (apie 79 mln. susiję su banko „Snoras“ byla), kurioms vėliau taikytas laikinasis nuosavybės teisių apribojimas BPK tvarka.

Analinis darbas

2012 m. stebėtos tendencijos:

Įtartinos grynųjų pinigų operacijos

Kaip ir kiekvienais metais, atliekant finansinių operacijų analizę, nustatyta nemažai Lietuvos įmonių, kurių atstovai grynino stambias pinigų sumas iš savo sąskaitų. Nustatyta, kad tokios įmonės dažniausiai būna naujai įsteigtos arba pasikeitę savininkai, jose dirba tik vienas ar keli darbuotojai, kurie neretai būna teisti, tokių įmonių veikla neaiški. Pinigus į tokių įmonių sąskaitas dažniausiai perveda įvairios LR įmonės, iš karto po pavedimo pinigai būdavo išgryninami. Pastebima, kad dauguma gryninimų atliekami naudojantis Lietuvoje veikiančiais bankomatais.

Lietuvos pelno nesiekiančių organizacijų panaudojimas nusikalstamai veiklai

Steigiamos įvairios, dažniausiai su sportu siejamos organizacijos, nusikalstamos veikos organizatoriai randa verslininkus, kurie tariamai remia organizaciją. Pinigai paramos forma

pervedami į viešosios įstaigos sąskaitas ir išgryninti grįžta piniginių lėšų siuntėjams. Taip dažniausiai bandoma sumažinti pelno mokesčio dydį.

Nustatyti atvejai, kai tie patys asmenys steigė ir naudojo nusikalstamai veiklai vis naujas viešąsias įstaigas.

Užsienio bendrovių, registruotų lengvatinio apmokestinimo zonose, sąskaitose vykdomos tranzito ir kitokios piniginės operacijos

Visos minėtos sąskaitos, kaip reikalauja Lietuvos Respublikoje veikiantis pinigų plovimo prevencijos režimas, yra atidarytos Lietuvoje, tačiau dauguma jų, atsižvelgiant į lengvatinio apmokestinimo (angl. *offshore*) įmonės ypatumus, pirmiausia sietinos su nerezidavimo statusu. Sąskaitos valdymo centras dažniausiai būna užsienyje – sąskaitą valdyti teisę turinčiam asmeniui yra išduoti banko kodai, leidžiantys atlikti finansines operacijas nuotoliniu būdu. Minėtas sąskaitas dažnai galima pavadinti tranzitinėmis – į jas atlikti tarptautiniai mokėjimo pavedimai iš užsienio, taip pat internetu, pervedami toliau į kitą užsienio komercinį banką. Įprastai piniginės lėšos sąskaitoje neužsibūna, lėšoms įplaukus, jau po keliolikos minučių jos pervedamos į kitą banką. Tokia pinigų judėjimo schema, kai pinigai pareina per daugelį šalių ir išskirstomi po daugelį sąskaitų, gali būti naudojama tiek mokesčių vengimo schemose, tiek legalizuojant nusikalstamu būdu įgytas lėšas.

Pažymėtina viena iš lengvatinio apmokestinimo bendrovių veiklos rūšių – paskolų teikimas. Tokių sandorių schemą galima pavaizduoti gana paprastai – neaiškios kilmės piniginės lėšos kaip paskolos yra pervedamos į Lietuvos Respublikos bankuose esančias įmonių bei fizinių asmenų sąskaitas. Gautos piniginės lėšos skaidomos dalimis, atliekant didelį skaičių pavedimų kitiems Lietuvos bei užsienio juridiniams ir fiziniams asmenims. Vėliau lėšos išgryninamos arba pervedamos į užsienį, kur atsekti tolesnį jų panaudojimo kelią tampa itin sudėtinga.

Pinigų perlaidų sistemų panaudojimas atsiskaitymams už neaiškios kilmės prekes ar paslaugas

Padaugėjo pranešimų iš bankų apie asmenis, gaunančius ar siunčiančius lėšas per pinigų perlaidų sistemas (*Western Union, Money Gram*). Atlikus analizę nustatyta, kad piniginių lėšų kilmė – dažniausiai ne ES valstybės (JAV, Australija), o vėliau pinigai pervedami į ES valstybes nares, rečiau į ne ES valstybes (Pakistanas, PAR, Kambodža).

Informacija apie nustatytas įtartinas finansinių operacijų schemas panaudojant pinigų kurjerius (angl. *Money mule*) perduota LKPB Tarptautinių ryšių valdybai ir VMI.

PVM karuselinis sukčiavimas

Nusikalstama veika dažniausiai bandoma išvengti įvairių mokesčių, sumažinti jų dydį. Klajokiami prekių įvežimo, įsigijimo dokumentai, naudojamos lengvatinio apmokestinimo kompanijos, fiktyvių įmonių grandinė, atsiskaitoma už realiai nesuteiktas paslaugas/parduotas prekes. Nusikaltėliams neteisėtai pakeitus prekių akcizinius kodus, išvengiama apmokestinimo, taikomas nulinis akcizo mokestis. Bendradarbiaujant su VMI, nustatytos bendrovės, kurios nevykdo realios ekonominės veiklos, o tik yra naudojamos kaip tarpininkės neteisėtai veiklai vykdyti ir sudaryti sąlygas kitiems ES PVM mokėtojams išvengti PVM prievolių, suformuoti neteisėtą PVM ataskaitą kitose ES valstybėse narėse. Tokią informaciją Pinigų plovimo prevencijos skyrius perdavė į Europolo bylos projektą MTIC.

Kredito unijų panaudojimas įtartinose finansavimo schemose

Stebimi atvejai, kai įtartinose finansinėse schemose yra panaudojamos kredito unijų paskolos. Tokios paskolos suteikiamos abejotinos reputacijos įmonėms, kurios pinigus pervedinėja daugeliui kitų įmonių, tarp kurių ir lengvatinio apmokestinimo bendrovėms. Taip dalis pinigų pervedama į užsienį, vėliau grįžta į Lietuvą jau per kitas įmones, dalis jų būna išgryninama, kita dalis vėl paskirstoma daugeliui susijusių įmonių. Tokių paskolų suteikimo pagrindai yra abejotini, jų gražinimas taip pat sunkiai įmanomas, todėl tikėtina, kad šitaip bandoma slėpti pelnus, didinti išlaidas, pasisavinti paskolas iš bankų gautas ir pan.

Tiriant Lietuvos kredito unijų veiklą, Pinigų plovimo prevencijos skyriuje gauta duomenų, kad grupė asmenų, atitinkanti organizuotos grupės požymius, galėjo apgaule gauti kreditų už beveik 25 mln. litų, nors turto, kuriam įsigyti buvo išduoti kreditai ir kuris buvo įkeistas paskoloms užtikrinti, vertė nesiekia 800 tūkst. litų. Patikrinus užstatytą turtą paaiškėjo, kad daugiausia tai beveik bevertės apleistos fermos ar sandėliai.

Su šia tendencija buvo susiję 2012 m. gaunami pranešimai iš notarų biurų, kurie nurodydavo, kad bendrovės įgyja nekilnojamąjį turtą, po to jį parduoda kitoms bendrovėms už keliasdešimt kartų didesnę kainą, nei jų vidutinė rinkos vertė. Už nekilnojamąjį turtą dažniausiai būdavo atsiskaitoma grynaisiais pinigais, gautais iš kredito unijų. Pastebėta tendencija, kad bendrovėms (kurios įsigijo nekilnojamąjį turtą) dažniausiai vadovaudavo teisti asmenys, neretai

nedeklaravę pastovios gyvenamosios vietos, ir pan. Taip pat pastebėta, kad bendrovių vadovai keisdavosi prieš įsigyjant nekilnojamąjį turtą ir netrukus po jo įsigijimo.

*Analizuojant Tarnybos atliekamus tyrimus pagal PPP Skyriaus pranešimus nustatytos
organizuotų grupių daromų nusikalstamų veikų naujos tendencijos:*

- Lietuvos įmonės dažniau naudojasi užsienyje registruotomis įmonėmis, pervesdamos pinigus į fiktyvių ar lengvatinio apmokestinimo įmonių sąskaitas užsienio bankuose už tariamus sandorius. Šis mechanizmas naudojamas siekiant išvengti pelno mokesčio ar dividendų mokėjimo, taip pat išgryninami ir apskaitoje neatvaizduojami pinigai. Pastebima tendencija, kad dažnėja atvejų, kai pinigai yra gryninami Lenkijoje, į nusikalstamas veikas įtraukiant šios valstybės piliečius;

- legalizavus nusikalstamu būdu gautus pinigus, pervestus į lengvatinio apmokestinimo įmonių sąskaitas užsienio bankuose, šių įmonių vardu yra investuojama į Lietuvos ūkio šakas, perkant įmones arba jų akcijas;

- Lietuvos įmonės ūkinę finansinę veiklą vykdo neįformindamos ir į apskaitą neįtraukdamos dokumentų. Šiais atvejais, pvz., metalus ar telefonus parduoda užsienyje, pervežimui tik įformindamos fiktyvius transportavimo dokumentus ir taip gaudamos neapskaitytus pinigus;

- į Lietuvos valstybės biudžeto lėšas kėsinaši užsienio valstybių piliečiai, veikdami užsienio įmonių vardu. Dažnas modelis – užsienio įmonė suklastoja dokumentus, neva pirkto prekes iš Lietuvos įmonių (telefonų atvejais), pateikia Valstybinei mokesčių inspekcijai (toliau – VMI) šiuos suklastotus dokumentus ir prašo sugrąžinti PVM, nes yra permoka. Tai atvejai, kai neva pirkto prekes realizavimui Lietuvos rinkai, po to neva išvežė (eksportavo) į užsienį;

- PVM pasisavinimui dažniau naudojamos Lietuvos įmonės, neįtraukiant į sandorius užsienio ūkio subjektų; pastaruoju metu dažnėja atvejų, kai įmonės siekia pasisavinti iš valstybės biudžeto PVM, o ne išvengti mokėtino PVM, t. y. imituojami sandoriai, po kurių valstybė lieka skolinga įmonėms.

Pastebėta, jog PVM grobstymo ir šių lėšų plovimo schemose dalyvauja keliolika, kartais net keliasdešimt fiktyviai įsteigtų įmonių. Paprastai tai puikiai organizuotos nusikalstamos struktūros su ypač geromis tiek mokesčių teisės, tiek buhalterijos žiniomis. Šie specialistai arba priklauso nusikalstamoms organizacijoms, arba teikia joms pagalbą. Pasitaikė atvejų, kai patys specialistai nežinojo, jog yra pasitelkiami nusikalstamai veikai vykdyti.

Taip pat nustatytos grupuotės, neatitinkančios tradicinio organizuoto nusikalstamo susivienijimo modelio. Tiriant elektroninio sukčiavimo pobūdžio nusikaltimus, taip pat neteisėtų pinigų kilmės maskavimą, buvo nustatytos jaunuolių grupės be aiškios hierarchinės struktūros, veikiančios tarpusavio pasitikėjimo (draugiškumo) pagrindu.

Aktyvesniam pinigų plovimui įtakos daro ir geografinis principas. Dažniausiai tai susiję su kaimynystės principu (netolimas atstumas, galimybė susikalbėti) bei galimybe laisvai judėti valstybės sienomis. Slepiant neteisėtų lėšų kilmę, patrauklu išgabenti pinigines lėšas kertant valstybės sieną tarp dviejų Europos Sąjungos (ypač Šengeno) valstybių narių. Kadangi Lietuvos valstybės siena yra viena iš išorinių ES sienų, piniginės lėšos taip pat gabenamos kontrabanda būdu. Grynujų pinigų kontrabanda yra vienas dažniausių pinigų plovimo schemų elementų, kuriuo siekiama nuslėpti neteisėtą piniginių lėšų šaltinį ir kilmę, kilmės valstybę. Lietuvoje nusikalstamu būdu įgytos lėšos išvežamos į užsienio valstybes ar užsienio valstybėse nusikalstamu būdu įgytos lėšos įvežamos į Lietuvą, atliekamos tolesnės finansinės operacijos, taigi nelegalių lėšų kilmės valstybę atsekti tampa ypač sunku.

Pažymėtina, kad geografinio principo aspekto analizė netenka prasmės, kai susiduriama su elektroninio pobūdžio nusikaltimais arba tapatybės vagystėmis – Lietuvos teritorijoje esančio asmens nusikaltimo auka gali tapti bet kurios valstybės, turinčios išvystytas IT technologijas, pilietis.

Taip pat nustatyta, kad Lietuvos piliečiai būna naudojami užsienio valstybių piliečių realizuojamose neteisėtų lėšų legalizavimo schemose.

Tikėtina, kad dėl dinamiškumo, tarptautinių operacijų pobūdžio bei operacijų atlikimo greičio bus aktyviau naudojami elektroniniai pinigai (*e-money*). Toliau dėl tų pačių priežasčių populiarės atsiskaitymai alternatyviomis mokėjimo sistemomis

Įtariamųjų ikiteisminiame tyrime dėl AB banko SNORAS veiklos turto paieška

Nuo 2011 m. Tarnybos ir Generalinės prokuratūros atliekamame ikiteisminiame tyrime dėl AB banko Snoras veiklos yra sudaryta tyrimo grupė, kurios vienas iš uždavinių – įtariamųjų turto paieška. Atliekant minėtus veiksmus paklausimai buvo išsiųsti visiems pasaulio finansinės žvalgybos padaliniams, bendradarbiauta su kitomis valstybinės institucijomis. Didelis kiekis vertingos informacijos buvo perduota, kad būtų savalaikiai užstikrintas nuosavybės teisių apribojimas. Šis darbas buvo tęsiamas ir 2012 metais.

Nusikalstamos veikos vykdant tarptautinę prekybą naftos produktais

2012 m. pradžioje buvo gauta informacija apie neįprastą grupės Lietuvos įmonių, prekiaujančių dyzeliniu kuru finansinę veiklą. Pagal turimą informaciją nustatyta, kad gabenami kroviniai nepasiekia adresato, nėra tinkamai vykdoma parduodamos produkcijos apskaita, prekių pirkėjai yra fiktyvios įmonės, o prekių pardavėjai - ofšorinės kompanijos.

Išanalizavus visa gautą bei turimą informaciją buvo padaryta prielaida, kad įmonių tikrasis veiklos tikslas – akcizo mokesčio vengimas realizuojant dyzelinį kurą, kuris organizuojamas gabenant dyzelinį kurą iš vienos valstybės į kitą, šio kuro perdirbimo imitavimas siekiant fiktyviai paversti neakcizine preke, bei tolesnė dyzelio realizacija klastojant dokumentus.

Nustatyta, kad į Tarnybos akiratį patekusios įmonės apskaitos dokumentuose nurodydavo, kad iš skirtingų Europos Sąjungos įmonių (Lenkijos, Latvijos įmonės) pirko tepalą, kuris kaip sudedamoji dalis naudojamas skirtingo tipo gaminiams gaminti - dyzelio subproduktams, kurie nėra apmokestinami akcizo mokesčiais. Toliau buvo imituojama prekyba minėtais subproduktais, klastojami dokumentai, parodant, kad vietoj dyzelinio kuro gabenamas ir parduodamas galutiniams vartotojams jau perdirbtas dyzelio subproduktas. Tuo tarpu grynas dyzelinis kuras likdavo kontroliuojamų bendros Lietuvos bei Lenkijos organizuotos grupuotės įmonių dispozicijoje ir buvo realizuojamas ES valstybių (Lenkija, Lietuva, Latvija, Estija) juodojoje rinkoje. Analizės metu surinktos informacijos pagrindu buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl sukčiavimo, nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo ir kitų nusikalstamų veikų.

Kitos iniciatyvos

Atlikus iš komercinių bankų gaunamų pranešimų apie įtartiną ir neįprastą pinigines operacijas analizę nustatyta, kad gaunama labai mažai pranešimų pagal 2008 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 677 patvirtinto Kriterijų, kuriais vadovaujantis pinigine operacija ar sandoris laikomi įtartinais ar neįprastais, sąrašo 1.9 punktą (klientas nuolat atlieka pinigines operacijas ar sudaro sandorius su juridiniais asmenimis ar kitomis organizacijomis, registruotomis tikslinėse teritorijose, kurios apibrėžtos Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatyme, kai nėra aiškaus ekonominio tokios veiklos pagrindo), nors Tarnybos tyrimai bei gaunama informacija iš užsienio tarnybų rodo, jog minimose teritorijose registruotos lengvatinio apmokestinimo įmonės (angl. *offshore*) toliau aktyviai naudojamos nusikaltimų finansams schemose.

Komerciniams bankams buvo išsiųstas oficialus raštas su prašymu atkreipti dėmesį į tai, kad lengvatinių bendrovių sąskaitos Lietuvoje yra priskiriamos didelei pinigų plovimo rizikai (2008 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 942), todėl klientų atsiskaitymai su tokiomis bendrovėmis turi būti atidžiai stebimi.

Įgyvendinant pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones, bankai paraginti atkreipti ypatingą dėmesį į klientų dalykinius santykius su šiomis bendrovėmis ir reikalauti iš klientų dokumentų, užtikrinančių, kad vykdomi sandoriai atitinka finansų įstaigos turimas žinias apie klientą, jo verslą, rizikos pobūdį ir kliento partnerius. Taip pat primygtinai prašoma surinkti kaip galima išsamesnes žinias apie šaltinį lėšų, kurias klientai gauna iš bendrovių, registruotų tikslinėse teritorijose, kurios apibrėžtos Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatyme.

Bankai perspėti, kad Tarnybos atliekamų patikrinimų metu bus atkreiptas ypatingas dėmesys į komercinių bankų vykdomą klientų dalykinių santykių stebėseną minimos problematikos atžvilgiu.

Atlikdami nusikalstamų veikų tyrimą, Tarnybos pareigūnai dažnai susiduria su atvejais, kai tiriant galbūt nusikalstamų piniginių lėšų kilmę, įtariamai piniginių lėšų legalizavimu, neteisėtu praturtėjimu, sukčiavimu ir kitais nusikaltimais asmenys ikiteisminiam tyrimui pateikia dokumentus, neva įrodančius jų teisėtą kilmę. Tai daroma siekiant atmesti teisėsaugos tarnybų abejones dėl neteisėtos turto kilmės – pvz., pateikus skolinimo sutartį, teigiama, jog ikiteisminio tyrimo objektu esančios lėšos yra legalios, gautos kaip paskola iš užsienio bendrovių. Tačiau daugeliu atveju skolinimo fakto ikiteisminiam tyrimui patikrinti nepavyksta, nes pateiktuose dokumentuose kaip lėšų skolininkas figūruoja lengvatinės prekybos kompanija. Ikiteisminiam tyrimui gali būti nurodomi ir kiti skolinotojai, deklaravę didelės vertės turtą, tačiau pats skolinimo faktas nėra nustatomas, nes pagal šiuo metu galiojančias Civilinio kodekso nuostatas pinigų skolinimo sutartims nėra privaloma notarinė forma.

Tokiu būdu, pateikus sutartį, yra pagrindžiamos turimos abejotinos kilmės lėšos ar turtas.

Valstybinė mokesčių inspekcija, atlikdama patikrinimus, dažnai susiduria su situacijomis, kai gyventojai, įsigyjantys turtą iš nedeklaruotų ir neapmokestintų piniginių lėšų, mokesčių patikrinimų ar kitų kontrolės procedūrų metu pateikia skolinimo arba dovanojimo sutartis įvairių formų skolos raštelius, kurių realumo nustatymas yra komplikuoatas, reikalaujantis daug sąnaudų, o kartais net neįmanomas. Mokesčių administratorius tokias sutartis vertina tik tuo aspektu, ar pinigų skolinotojas/dovanotojas turėjo pakankamai pajamų skolinti (dovanoti), tačiau neturi galimybių nustatyti, ar realiai tokie faktai vyko, kadangi pagal šiuo metu galiojančias Civilinio kodekso nuostatas pinigų skolinimo sutartims nėra privaloma notarinė forma.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Tarnyba ne kartą siūlė imtis papildomų priemonių skolinimo sandorių kontrolei, siekiant sumažinti riziką, kad nusikaltimu įtariamais asmenimis bei mokesčių tyrimų objektai negalėtų pagrįsti abejotinos kilmės lėšų fiktyviomis sutartimis, t. y. įvertinti galimybę teisės aktuose (CK) nustatyti privalomą notarinį tvirtinimą sutartims skolinimo atveju bei nustatyti 25 proc. paskolos vertės pervedimą į notarų depozitinę sąskaitą, po ko jis iškart būtų peradresuotas paskolos gavėjui. Taip pat buvo siūloma pakeisti galiojančią užsienio įmonių nuolatinių buveinių sąvoką, įtraukiant į ją reikalavimą lengvatinės prekybos bendrovių atstovams registruoti buveines Lietuvos Respublikoje, teikti ataskaitas apie savo veiklą Valstybinei mokesčių inspekcijai bei mokėti mokesčius.

MONEYVAL VERTINIMAS

2012 m. gruodžio 5 dieną Strasbūre (Prancūzijoje) *MONEYVAL* komitete (Europos Tarybos Ekspertų komitetas dėl priemonių, nukreiptų kovai su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu) vyko Lietuvos Respublikos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimo 4-osios ataskaitos svarstymas. Komiteto ekspertų vizitas vyko 2012 m. balandžio 23–28 dienomis.

Minėto komiteto uždaviniai yra plėsti ir stiprinti kovą su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu. Valstybių narių vertinimo pagrindu *MONEYVAL* atlieka strateginį planavimą, formuoja kovos su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu politiką, inicijuoja politinius sprendimus ir reikalingų įstatymų ar jų pakeitimų priėmimą nacionaliniu lygmeniu. *MONEYVAL* komitetas nuolat prižiūri, kaip valstybėse narėse įgyvendinamos vertinimo ataskaitose nurodytos rekomendacijos.

Vertinimas vyksta pagal pasaulinę pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos metodologiją – valstybės teisinės sistemos atitiktį FATF (Finansinių veiksmų darbo grupė kovai su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu, sudaryta Didžiojo septyneto sprendimu 1989 m. Paryžiaus susitikime) rekomendacijoms. FATF metodologiją savo vertinimų metu naudoja Pasaulio bankas, Tarptautinis valiutos fondas, *MONEYVAL* komitetas ir visos kitos pasaulio regioninės organizacijos, stebėdamos valstybių atitiktį privalomiems tarptautiniams reikalavimams.

Lietuvos vertinimo ataskaitoje nurodomi valstybėje nustatyti su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu trūkumai įvairiose srityse (tarptautinių konvencijų ratifikavimas, baudžiamojo persekiojimo, konfiskavimo, nusikaltimų kriminalizavimo, JT dokumentų įgyvendinimo, tarptautinių sankcijų taikymo ir kt. aspektai). Apie pagrindinius nustatytus

trūkumus valstybėje *MONEYVAL* komiteto pirmininkas 2012 m. gruodžio 20 d. informavo Europos Tarybos Generalinį Sekretorių, laiške atkreipdamas dėmesį į pagrindines sritis, kuriose būtini skubūs pakeitimai.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublika pirmininkaus Europos Sąjungos Tarybai 2013 m. antrame pusmetyje, komitetas nutarė, kad Lietuvos Respublika pateiks informaciją apie pažangą pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo srityje 2014 m. pirmojo komiteto posėdžio metu.

Šalinant dalį *MONEYVAL* komiteto pirmininko laiške Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui nustatytų trūkumų, reikalinga keisti ir papildyti PPTFPĮ.

Tarnybos parengto projekto pakeitimai bei papildymai atitiks Lietuvos Respublikos Vyriausybės sudarytos komisijos valstybės ekonominės bei finansinės kontrolės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimui koordinuoti patvirtinto institucijų 2013–2014 metų uždavinių ir priemonių kontroliuojant šešėlinės ekonomikos reiškinius plane numatytas priemones.

BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS, RENKANT FINANSINĘ ŽVALGYBOS INFORMACIJĄ

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Tarnyba, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Lietuvos bankas, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Kultūros paveldo departamentas prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos, Lošimų priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos, Notarų rūmai, Auditorių rūmai, Lietuvos antstolių rūmai, Lietuvos prabavimo rūmai ir Lietuvos advokatūra yra institucijos, kurios pagal kompetenciją atsakingos už Lietuvoje vykdomą pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevenciją.

1999 m. gruodžio 6 d. Lietuvoje Ministro Pirmininko potvarkiu Nr. 548 buvo suformuota darbo grupė informacijai apie nusikalstamu būdu įgytų lėšų legalizavimo būdus kaupti, analizuoti, apibendrinti ir atitinkamai prevencijos veiklai koordinuoti. 2007 m. buvo nuspręsta, kad darbo grupė gali būti sudaryta ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymu. Sprendimas buvo įgyvendintas 2007 m. lapkričio 23 d. (įsakymo Nr. 143-v). Darbo grupei, kurios sudėtis nuolat atnaujinama, yra pavesta koordinuoti valstybės institucijų, finansų įstaigų ir kitų subjektų bendradarbiavimą įgyvendinant pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones, teikti už pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją atsakingoms institucijoms pasiūlymus dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos sistemos tobulinimo, apibendrinti nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo

būdus, rengti ir teikti pasiūlymus dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemonių, dėl atitinkamų teisės aktų tobulinimo suinteresuotoms valstybės institucijoms, finansų įstaigoms bei kitiems subjektams. Darbo grupės posėdžių metu svarstomi einamieji klausimai, koordinuojama institucijų veikla šalies bei tarptautiniu mastu, aptariamose aktualios problemos tarptautinių sankcijų įgyvendinimo srityje.

Šiuo metu veiklą vykdo 2012 m. birželio 5 d. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymu Nr. V-169 atnaujinta darbo grupė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos veiklai koordinuoti

Įgyvendindamos susitarimą, Šalys įsteigė **Kriminalinės informacijos analizės centrą (KIAC)**¹ – nuolatos veikiančią tarpinstitucinę Šalių darbo grupę, kurios paskirtis – plėtoti bendradarbiavimą būtent analizuojant Šalių surinktą informaciją, susijusią su įvairiomis nusikalstamomis veikomis ir su socialinėmis, teisinėmis, ekonominėmis ir kitomis nusikaltimų bei pažeidimų priežastimis ir jas lemiančiais veiksniais. Remdamasis informacijos analize, KIAC gali teikti rekomendacijas dėl Šalių arba jų įstaigų operatyvinės ir ikiteisminio tyrimo veiklos prioritetinių tendencijų.

Tarnybos direktoriaus ir Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko sprendimu buvo įsteigtas **Rizikos analizės centras (RAC)**². Šalių vadovų įsakymais buvo paskirti Tarnybos ir Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnai, pagal savo kompetenciją atliekantys informacijos analizę, mokesčių administravimą, pažeidimų tyrimą, vykdančios operatyvinę veiklą ir ikiteisminį tyrimą. Pasitelkdamos Šalių paskirtus pareigūnus, RAC Šalys gali viena iš kitos gauti informaciją, reikalingą Centro užduotims vykdyti ir funkcijoms atlikti. Pagrindiniai RAC tikslai:

- analizuoti turimą informaciją apie mokesčių srities pažeidimus ir nusikalstamas veikas finansų sistemai bei ja keistis siekiant nustatyti valstybės finansų sistemai ir mokesčių surinkimui kylančias grėsmes;
- organizuoti ir įgyvendinti tikslines priemones užkardant, atskleidžiant ir tiriant mokesčių įstatymų pažeidimus arba nusikaltimus, priskiriamus Šalių kompetencijai.

RAC įgyvendina savo tikslus stebėdamas ir analizuodamas įvairių ekonominės veiklos sričių padėtį, siekdamas nustatyti pokyčius, tendencijas ir juos sukeliančias priežastis, kiek tai susiję su galimais mokesčių įstatymų pažeidimais arba nusikaltimais finansų sistemai. Nustatęs mokesčių slėpimo atvejus arba asmenis, kurių veikla turi nusikalstamos veiklos požymių, RAC informuoja tą Šalį, kurios kompetencijai priskirtas atitinkamas tyrimas; teikia pasiūlymus atitinkamai Šaliai /

¹ 2007 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. 1B-135/4-142/5-V-118 dėl Kriminalinės informacijos analizės centro reglamento patvirtinimo ir centro veiklą koordinuojančios institucijos paskyrimo. 2010 m. rugpjūčio 30 d. šis įsakymas buvo iš dalies pakeistas.

² 2010 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. V-161/V-392 dėl Rizikos analizės centro įsteigimo.

Šalims dėl prioritetinių veiklos kryptių; vertina ir apibendrina Centro veiklos rezultatus; pagal kompetenciją atlieka tolesnį tyrimą atsižvelgdamas į nustatytus faktus ir teikia pasiūlymus dėl Šalių duomenų bazių naudojimo gerinimo.

Remiantis vertinimo misijos metu gauta informacija, Tarnybos pradeda finansų tyrimus, kai iš mokesčių institucijų gauna pranešimus apie pažeidimus. Be to, dažnai pasitaiko, kad atliekant tyrimus narkotikų ar prekybos žmonėmis srityje abi institucijos gali gauti informacijos, kuria remiantis galima teigti, kad įtariamasis turi turto. Tokiais atvejais nusikalstamos veikos tyrimas atliekamas tuo pačiu metu kaip ir finansų tyrimas.

Tarnyba, įgyvendindama pinigų plovimo prevencijos priemones, aktyviai bendradarbiauja ir su partneriais ne iš viešojo sektoriaus. Kaip pavyzdį galima paminėti ypač aktyvų bendradarbiavimą su Lietuvos bankų asociacija. 2012 m. rugsėjo 11 d. Tarnyba pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija, kuris jau padeda glaudžiau koordinuoti PPTFPĮ nustatytas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones.

Automatinis duomenų teikimas STT ir VMI

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 404 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 527 „Dėl Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos disponuojamos informacijos apie kliento pinigines operacijas ir sandorius teikimo Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms bei Valstybės saugumo departamento ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos keitimosi informacija įgyvendinant teroristų finansavimo prevencijos priemones taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitė nutarimo ankstesnės redakcijos nuostatas, reglamentuojančias Tarnybos disponuojamos informacijos apie kliento pinigines operacijas ir sandorius teikimą Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms.

Vadovaudamasi nutarimo 3 punkto nauja redakcija, Tarnyba turimus duomenis teikia pagal sudarytą duomenų teikimo sutartį *automatiniu* būdu Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai bei Valstybinei mokesčių inspekcijai mokesčių administravimo funkcijoms atlikti.

EGMONTO GRUPĖ

Šalia kitų teisėsaugos dažnai naudojamų tarptautinio bendradarbiavimo mechanizmų (Interpolas, Europolas ir t. t.) verta išskirti Egmonto grupę, kuriai priklausančios įstaigos, įskaitant Tarnybą, turi tarptautinėje erdvėje žinomo finansinės žvalgybos padalinio (toliau – FŽP) statusą.

FŽP statusas kyla iš privalomų tarptautinių reikalavimų kiekvienoje valstybėje, atitinkančioje pasaulinius pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos standartus, įkurti nacionalinę centrinę instituciją, kuri kaupia pranešimus apie įtartinas pinigines operacijas iš bankų ir kitų subjektų, analizuoja juos bei surinktą informaciją apie galimą pinigų plovimą ir teroristų finansavimą perduoda tolesniam tyrimui. Institucija gali būti arba nepriklausoma tarnyba, arba tarnyba prie vienos iš valstybės institucijų. FŽP turi turėti prieigą prie teisėsaugos informacijos, bet nebūtinai privalo būti teisėsaugos institucija, kaip tai yra Lietuvoje. FŽP dažnai būna institucijos prie Finansų ministerijų ar centrinių bankų. Šiuo metu Egmonto grupėje (FŽP žvalgybinis keitimosi informacija tinklas) yra daugiau nei 120 narių iš viso pasaulio (po vieną tarnybą iš vienos valstybės).

2012 m. iš užsienio finansinės žvalgybos padalinių bei kitų užsienio tarnybų gauta 180 paklausimų, išsiųstas 171 paklausimas. Taip pat užsienio finansinės žvalgybos padaliniams po atliktos analizės išsiųsti 26 pranešimai apie įtartinas pinigines operacijas, iš užsienio gauta 12 tokių pranešimų.

SUBJEKTŲ PRIEŽIŪRA

Vykdydamas pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimo priežiūrą, 2012 m. PPP Skyrius atliko 21 subjekto patikrinimus (kartu su Lietuvos banku atliktas SMP banko patikrinimas, tikrinti įmonių steigėjai, išperkamosios nuomos ir nekilnojamojo turto įmonės). Pažeidimai nustatyti 9 įmonių, kurių 14-kai darbuotojų surašyti ATP protokolai pagal ATPK 172 (14) str

Analizuojant teismų sprendimus nustatyta, jog skiriamos baudos svyravo nuo 1 000 iki 10 000 Lt. Bendra paskirtų baudų suma – 38 500 Lt. Teismai skyrė ir vieną įspėjimą bei žemesnes nei sankcijoje numatytas baudas. Siekiant išvengti neigiamos teisminės praktikos, dalis teismų sprendimų buvo apskūsti aukštesnės instancijos teismams, kurie patenkindavo Tarnybos skundus.

VEIKLA TARPTAUTINIŲ SANKCIJŲ ĮGYVENDINIMO SRITYJE

Tarptautinės sankcijos – tai nekarinio poveikio priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti tarptautinę taiką ir saugumą bei pagarbą žmogaus teisėms. Tarptautinių sankcijų – teisėto tarptautinės politikos instrumento – galimybė įtvirtinta Jungtinių Tautų Chartijoje. Jungtinių Tautų, Europos Sąjungos bei kitų tarptautinių organizacijų nustatytos sankcijos taikomos valstybėms, fiziniams ir juridiniams asmenims bei kitiems subjektams, kurie savo veiksmais, sprendimais ar vykdoma politika pažeidinėja žmogaus teises, prisideda prie etninių, teritorinių ir religinių konfliktų, remia terorizmą ar koku nors kitu būdu laužo svarbiausias tarptautinės bendruomenės pripažįstamas normas bei principus.

Sankcijų, dar vadinamų ribojančiomis priemonėmis, tikslas – pakeisti atitinkamos šalies (ar jos dalies) vyriausybės, subjektų ar asmenų vykdomą politiką ar sustabdyti konkrečius veiksmus. Tarptautinių sankcijų taikymas grindžiamas ne ekonominiais interesais, bet tarptautinės teisės, demokratijos bei pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms principais. Sankcijos gali apimti visišką arba dalinį ekonominių santykių nutraukimą, ryšių priemonių ir diplomatinį santykių apribojimą bei kitokio pobūdžio priemones. Sankcijų taikymas privalo būti pagrįstas proporcingumo principu ir būti tiesiogiai nukreiptas į subjektus, atsakingus už vykdomą politiką, ar konkrečius veiksmus, į kuriuos atsakydama tarptautinė bendrija buvo priversta panaudoti sankcijų instrumentą.

Tarptautinės sankcijos – vienas iš instrumentų, kuriuo tarptautinė bendruomenė ar atskiros valstybės, siekdamos tarptautinio ir regioninio saugumo stiprinimo, įgyvendina strateginių prekių kontrolę ir vykdo kovą prieš tarptautinį terorizmą.

Finansinės sankcijos – subjektų, dėl kurių įgyvendinamos tarptautinės sankcijos, teisių valdyti pinigus, vertybinius popierius, daiktus, kitą turtą ir turtines teises, juos naudoti ir jais disponuoti apribojimai; mokėjimų apribojimai subjektams, dėl kurių įgyvendinamos tarptautinės sankcijos; kiti finansinės veiklos apribojimai.

Šių sankcijų įgyvendinimo viena iš priežiūros institucijų yra Tarnyba, kuri vykdo tris pagrindines funkcijas:

- 1) kontroliuoja, taip pat reguliariai tikrina ir renka duomenis apie finansinių sankcijų įgyvendinimą iš finansų įstaigų ir kitų subjektų;

2) gavusi Užsienio reikalų ministerijos sutikimą, įgyvendina išimtis dėl finansinių sankcijų taikymo (subjektai, dėl kurių yra įgyvendinamos tarptautinės sankcijos, arba Lietuvos Respublikos fiziniai ar juridiniai asmenys, siekiantys pasinaudoti išimtimis, gali kreiptis į Tarnybą);

3) yra koordinuojanti instituciją suteikiant leidimą atlikti tarptautinius mokėjimo pavedimus su Irano fiziniiais ir juridiniais asmenimis.

MOKYMAI

2012 m. vasaros pabaigoje, kaip ir kiekvienais metais, Pinigų plovimo prevencijos skyriaus darbuotojai pagal kuruojamas sritis kreipėsi į finansų įstaigas bei kitus subjektus dėl pageidavimų mokymams.

Buvo surengti 8 mokymai kredito įstaigų darbuotojams, mokyta apie 240 žmonių.

Mažesnis nei 2011 m. vykdytų mokymų skaičius susijęs su mažai kintančia teisine baze bei sumažėjusiu mokymų pageidavimų skaičiumi.

Pinigų plovimo prevencijos skyriaus pareigūnai Lietuvos policijos mokykloje skaitė ir 8 pranešimus organizuojamuose mokymuose „Nusikalstamų veikų, susijusių su sukčiavimu, tyrimo metodika“.

Pinigų plovimo prevencijos skyriaus pareigūnas taip pat skaitė paskaitą būsimiems Tarnybos darbuotojams VSAT mokymų centre.

INVESTICINIS PROJEKTAS

Projektas „Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos veiklos valdymo tobulinimas“ (toliau – projektas), kurio tikslas – *tobulinti Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos dokumentų ir informacijos valdymą, siekiant efektyvesnio vidaus administravimo ir veiklos valdymo, o uždavinys – modernizuoti (automatizuoti) dokumentų (pranešimų) priėmimo, apdorojimo ir perdavimo procesus*. Projektas tiesiogiai atitinka Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ tikslą – stiprinti administracinius gebėjimus ir didinti viešojo administravimo efektyvumą, ir šio prioriteto 2 uždavinį – gerinti veiklos valdymą, geriau įgyvendinti Europos Sąjungos politiką, tobulinti viešojo administravimo struktūrą.

Projekto įgyvendinimo metu numatoma modernizuoti (automatizuoti) dokumentų (pranešimų), gaunamų įgyvendinant PPTFPĮ nuostatas (toliau – dokumentai (pranešimai), priėmimo, apdorojimo ir perdavimo procesus:

- 1) sukurti ir įdiegti sąsajas tarp PPPIS ir dokumentų (pranešimų) teikėjų informacinių sistemų;
- 2) sukurti ir įdiegti sąsajas tarp PPPIS ir dokumentų (pranešimų) gavėjų informacinių sistemų;
- 3) sukurti dokumentų (pranešimų) duomenų analizės ir vertinimo kriterijų ir jų taikymo metodiką;
- 4) sukurti ir įdiegti dokumentų (pranešimų) valdymo ir duomenų apdorojimo sistemą.

Taip pat planuojama apmokyti 20 Tarnybos darbuotojų naudoti minėtą modernizuotą sistemą.

Šiuo metu projekto rėmuose dirba 2 įmonės (viena – administruojanti projektą ir kita – kurianti dokumentų (pranešimų) duomenų analizės ir vertinimo kriterijų ir jo taikymo metodiką), taip pat 2 Pinigų plovimo prevencijos skyriaus pareigūnai, veikia projekto priežiūros komitetas, projektui vadovauja Pinigų plovimo prevencijos skyriaus viršininkas.

2013 M. PINIGŲ PLOVIMO PREVENCIJOS SKYRIAUS PLANUOJAMA VEIKLA

Analitinė veikla bus nukreipta šiomis kryptimis:

- fiktyvių Lietuvos ir kitų šalių įmonių neteisėtos veiklos aiškinimui;
- tarptautinio sukčiavimo atvejų analizė;
- užsienio fizinių asmenų bei lengvatinio apmokestinimo kompanijų, turinčių sąskaitas Lietuvos kredito įstaigose, neįprastos veiklos bei ryšių su Lietuvos ūkio subjektais analizė;
- tranzitinių srautų per Lietuvoje veikiančius bankus analizė;
- kredito unijų veiklos analizė;
- alternatyvių mokėjimų sistemų piniginių srautų analizė.

Kita veikla:

- įgyvendinti MONEYVAL ekspertų rekomendacijas;
- kelti pareigūnų kvalifikaciją;
- toliau modernizuoti informacinę sistemą ir vystyti investicinius projektus;
- vykdyti subjektų priežiūros priemones;
- gerinti bendradarbiavimą su valstybės ir kitomis institucijomis;
- vykdyti subjektų mokymus, teikti metodinę pagalbą.